

Kostníky

Obec 7km jihovýchodně od Jemnice, prochází jí silnice z Kdousova do Police, ze které odbočuje v obci silnice do Vysočan. Nejbližší železniční stanice Třebelovice. Nadmořská výška 452 m. Pošta Třebelovice, zdravotní a matriční obvod a škola v Polici, fara Kdousov. Katastr obce měl v r. 1950 výměru 1298 ha. V současné době má obec 64 domů a 226 obyvatel.

Součástí Kostník jsou též samoty Rajmundský mlýn na Bihance.

Název pochází z metaforického pojmenování pro pevný a odolný jako kost, např. hrad. Názvy obce v pramenech: 1345 Gesnich, 1348 Gosink, 1353 Costnyk, 1412 Cossnyk, 1446 Costnik, 1499 Kostníky, 1718 Gössling, 1751 Goesling, 1872 Gössling, Kostníky, 1893 Gössling, Kostníky.

Ves s českým obyvatelstvem. V r. 1850 měla 308 obyvatel, v r. 1880 56 domů a 335 obyvatel vesměs české národnosti a katolického náboženství, v r. 1921 zde bylo napočítáno 65 domů a 351 obyvatel, v r. 1930 to bylo 68 domů a 362 obyvatel. V r. 1950 bylo v obci 70 domů a 264 obyvatel.

Poprvé se Kostníky připomínají v r. 1345, v r. 1348 Karel IV. udělil lénem Jindřichovi z Waldsee městečko Vratěnin a další zboží mj. také Kostníky. Ve 14. a 15. stol. Se podle Kostník psal vladycký rod, první se jmenuje 1353 Filip z Kostník. Jan z Kostník prodal r. 1499 Kostníky s tvrzí Adamovi z Bačkovic. Při dělení krajiřských majetků v r. 1487 dal Volfgang Krajiř z Krajků svým synům Lipoltovi a Jindřichovi zbořený hrad Frejštejn, městečko Vratěnin a vsi, mj. také tvrz v Kostníkách, jež odedávna náležela manstvím k Frejštejnu. R. 1528 prodali manželé Anna z Bačkovic a Vilém Kuna z Kunštátu na Polici tvrz a ves Polici a mj. též pustou tvrz a ves Koníky (!) Janovi z Tavíkovíc. Pak sdílely Kostníky osudy polického panství.

Před třicetiletou válkou měla ves 25 usedlostí, z nichž zůstalo obsazeno 15 a 10 zpustlo. Do r. 1671 nebyla osazena žádná z poustek. V této době byli ve vsi 1 láník, 9 pololáníků a 5 domkářů, zbývající usedlosti zůstaly prázdné.

Podle Tereziánského katastru moravského bylo v Kostníkách 1228 meř. orné půdy, 32 meř. zahrad, 127 meř. lad, 281 meř. pustin, 6,6 meř. pastvin, z luk bylo 83,5 fůr sena a lesy měly 21 meř. Robotovali zde 2 sedláci se 2 koňmi 4 dny, 6 sedláků s 1 koněm 4 dny a 4 čtvrtlánici s 1 peším 4 dny v týdnu, v létě však všichni 6 dnů v týdnu.

Koncem feudálního období v r. 1843 žilo v Kostníkách 306 obyvatel, z toho 150 mužů a 156 žen ve 40 domech a 69 domácnostech. Z nich se živilo v zemědělství 61 osob, řemeslem 6 osob a 2 osoby oběma předchozími. Ve vsi byli tehdy 2 lánici s výměrou 59 až 70 jiter půdy, 16 pololáníků s výměrou 32 až 40 jiter, 7 čtvrtláníků s výměrou 13 až 32 jiter a 12 domkářů s výměrou ¼ až 4 jitra půdy. V selských usedlostech byli obvykle hospodáři k pomoci 1 pacholek a 1 děvečka. Ve vsi se chovalo 29 koní, 42 volů, 58 krav, 15 kusů mladého dobytka, 55 obyčejných ovcí a 23 vepřů. Průměrný stav dobytka u usedlosti byl 2 koně, 2 voli, 2 krávy, 1 kus mladého dobytka, 5 ovcí a 1 vepř. Desátky byly odváděny faře v Kdousově. Místem trhu pro Kostníky bylo město Jemnice.

Kostníky, kostel Narození P. Marie

Domy ve vsi byli nízké s malými okny, stavěné z kamene nebo z nepálených cihel a pokryté na střeše slaměnými došky. Stodoly byly dřevěné a stály opodál domů s obytnými místnostmi a stájemi nebo na konci zahrad. Byly též pokryty slaměnými došky. Lepší stavební stav vykazoval vrchnostenský dvůr ve vsi, stavěný z pálených cihel a pokrytý pálenou krytinou, jakož i dva mlýny. Proti ohni však byl pojištěn jen 1 dům.

Ve vsi byla vrchnostenská cihelna, kde 5 dělníků v 1 peci vyrobilo ročně 30000 kusů cihel a 25000 kusů střešní krytiny při spotřebě 52 sáhů dřeva. Odbýt šel do okolí pro vrchnost. Dva mlýny se 4 složeními a 2 pilami zaměstnávaly 4 dělníky a ročně se semlelo 2100 měřic žita a 400 měřic pšenice a pořezalo 1450 kusů prken.

Tvrz, která se v Kostníkách uvádí v r. 1528 jako pustá, během 16. stol. zmizela beze stopy.

Do r. 1849 byly Kostníky součástí panství Police. Od r. 1850 až 1855 byly začleněny pod polickou pravomoc Podkrajského úřadu v Dačicích a v rámci soudní správy pod Okresní soud v Jemnici. Po zřízení smíšených okresních úřadů s politickou a soudní pravomocí byly v období 1855 až 1868 podřízeny Okresnímu úřadu v Jemnici. Když byla v r. 1868 veřejná správa a soudnictví odděleny, vrátili se Kostníky pod hejtmánství v Moravských Budějovicích, které získalo pravomoc pro soudní okres Jemnice. Sem příslušely Kostníky až do r. 1960, kdy po územní reorganizaci byly podřízeny pod správní okres Třebíč. V rámci integrace obcí byly Kostníky v r. 1980 podřízeny pod MNV v Polici. Od r. 1990 mají Kostníky opět samostatný obecní úřad.

Hospodářská půda měla v r. 1900 výměru 1264 ha, z toho bylo 620 ha lesů, 616 ha pole, 89 ha pastviny, 45 ha louky, 6 ha zahrady. V tom roce se chovalo v obci 27 koní, 274

kusů hovězího a 101 kus vepřového dobytka a 22 ovcí. Dvůr velkostatku Police Rajmundov (29 ha) byl za 1. pozemkové reformy jako zbytkový statek předán soukromníkovi (27 ha a 7 ha ze dvora Kopka), zbývající část byla propuštěna majiteli ze záboru. Dvůr Kopka (168 ha) byl ponechán za 1. pozemkové reformy takřka celý majiteli. V obci byla též pila a mlýn. V r. 1939 se zde uvádí také výroba dřevěného zboží.

Většina obyvatel se živila zemědělstvím, vedle toho byly v obci provozovány některé živnosti a řemesla. V r. 1911: 1 hostinec, 1 kovář a podkovář, 1 krejčí, 2 mlynáři, 1 obchodník s obilím a smíšeným zbožím, 1 obuvník, 1 soustružník a 1 tkadlec; v r. 1924: 24 zemědělských závodů, 1 hostinec, 1 kovář a podkovář, 1 krejčí, 2 mlynáři, 3 obchodníci, 1 obuvník, 1 soustružník a 1 tkadlec. Obec byla elektrifikována ZME v Brně v r. 1931.

I po skončení druhé světové války zůstalo hlavním zaměstnáním zdejšího obyvatelstva zemědělství. V Kostníkách vzniklo JZD v r. 1953, v r. 1959 mělo 99 členů a obhospodařovalo 430 ha zemědělské půdy. V r. 1971 se sloučilo s JZD Kdousov a od r. 1975 bylo součástí sloučeného JZD Doubrava se sídlem v Polici. To se po r. 1990 v Zemědělskoobchodní družstvo v Polici. Vedle Toho je v obci v provozu prodejna Jednoty Moravské Budějovice a malířství a natěračství.

Po r. 1945 byly v obci postaveny objekty místního JZD, 2 bytové domy a 16 rodinných domků.

Spolková činnost nebyla v obci nijak výrazná, od r. 1898 zde působil sbor dobrovolných hasičů, od r. 1921 místní odbor Národní jednoty pro jihozápadní Moravu a od r. 1924 agrární Domovina. V současné době působí v obci sbor dobrovolných hasičů a organizace českého červeného kříže.

Jako památky v obci je třeba uvést filiální kostel Narození Panny Marie v Hájku nad obcí z přelomu 17. a 18. stol. se starým hřbitovem s empírovými náhroby a kaplí z 19. stol., dále boří muka na silnici ke Kdousovu ze 17. a na silnici k polici z počátku 18. stol., kapličku u Rajmundského mlýna a 4 kříže v obvodu obce.

Na katastru obce v údolí Želetavky se nachází velký strojně vybavený kamenolom známý nálezy různých nerostů, např. diopsitu, amfibolitu, chloritu, chalkopyritu, pyrhotinu a dalších. Z okolí dvora Kopka pocházejí krystaly křemene a záhnědy.

Přírodní památkou jsou Suché skály 1 km východně od obce Lubnice na soutoku Blatnice a Želetavky. Je zde přirozená vegetace reliktních borů, sutí a skal.

Obecní pečeť je doložena ze 70. let 18. stol. V pečetním poli je zobrazena radlice. Opis Pečetí uvádí: DORFF GESTLING.

Pozemkové knihy od r. 1765 v MZA Brno, matriky od r. 1632 (fara Kdousov) tamtéž.

LITERATURA

Nekuda V., Janák J., Michna P., *MORAVSKOBUDĚJOVICKO JEMNICKO*, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, 1997, str. 746-748.